

Antibiotikaförsäljningen 2018 var den lägsta någonsin på nationell nivå

Under 2018 minskade antibiotikaförsäljningen i Sverige med drygt 4 procent jämfört med 2017.

Under 2018 minskade antibiotikaförsäljningen i öppenvården från 309 till 296 recept per tusen invånare. Det här är en historiskt låg siffra som för första gången sedan nationell övervakning startade är under 300 recept per tusen invånare. Antibiotikaförsäljningen minskade i alla 21 regioner, men skillnaderna mellan regionerna är fortfarande stora: från 340 recept per tusen invånare i Region Gotland till 240 recept per tusen invånare i Region Västerbotten. Under 2018 nådde två regioner, Västerbotten och Jämtland, det långsiktiga målet på 250 recept per 1000 invånare och år. Några ytterligare regioner är på god väg. Fortsatt arbete för att minska onödig antibiotikaanvändning behövs dock för att hela landet ska nå fram.

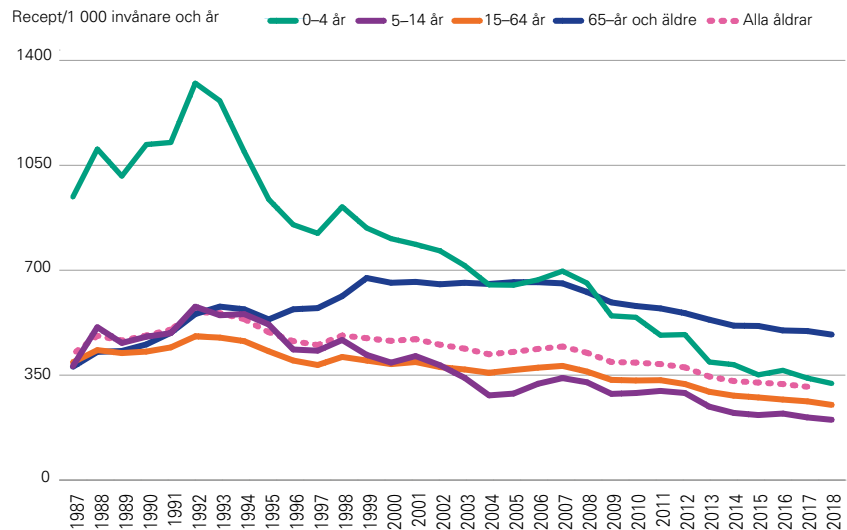
Antibiotika till barn minskar

År 2018 minskade försäljningen i alla åldersgrupper, och mest bland de yngsta barnen där försäljningen var 5 procent lägre än 2017. Sedan mitten av 1990-talet har antibiotikaförsäljningen till de yngsta barnen minskat med 76 procent.

Luftvägsinfektion är vanlig förskrivningsorsak

Antibiotika som ofta används mot luftvägsinfektioner är den antibiotikagrupp som försäljs mest på recept och som också minskat mest över tid. Under 2018 fortsatte denna minskning med drygt åtta pro-

Antibiotikaförsäljning mätt i recept per tusen invånare och år för olika åldersgrupper 1987–2018.

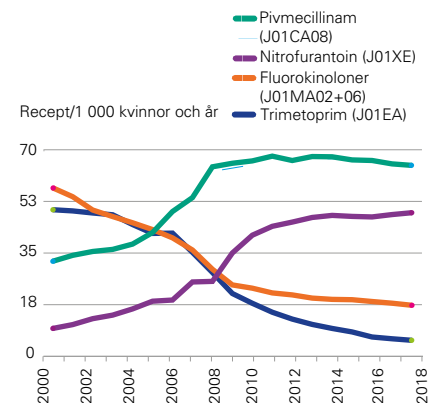

cent jämfört med föregående år. Ett av Programråd Stramas mål är att penicillin V ska stå för minst 80 procent av alla uthämtade recept av antibiotika mot luftvägsinfektion till barn i åldrarna 0–6 år. Under 2018 var denna andel 75 procent.

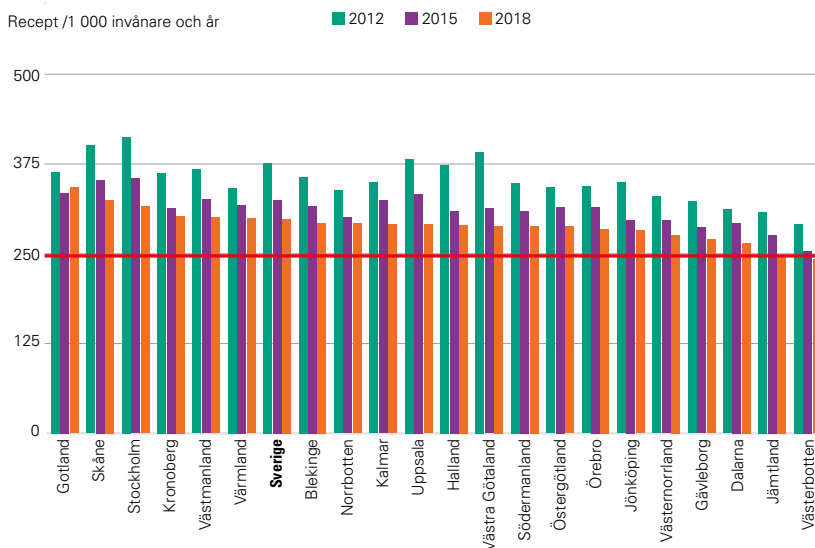
Tandläkares antibiotikaförskrivning minskade kraftigt

Försäljningen av antibiotika förskrivet av tandläkare minskade med drygt 7 procent under 2018 jämfört med 2017, från 21 till 20 recept per tusen invånare och år. Penicillin V, som representerar cirka tre fjärdedelar av tandläkares totala antibiotikaförskrivning, minskade med 8 procent jämfört med i fjol.

Försäljning av urinvägsantibiotika till kvinnor 18–79 år, mätt i recept per tusen invånare och år.

Antibiotikaförsäljning mätt i recept per tusen invånare och år, per län och för riket.

UVI hos både kvinnor och män behandlas enligt rekommendation

Behandlingen av nedre urinvägsinfektioner (UVI) hos kvinnor ser ut att fortsätta följa de nationella rekommendationerna. Under året ökade försäljningen av förstahandspreparaten nitrofurantoin och pivmecillinam, medan försäljningen av trimetoprim och flourokinoloner minskade. Till män äldre än 65 år är kinoloner den antibiotikagrupp som försäljs mest på recept av alla UVI-antibiotika. Försäljningen har dock minskat signifikant sedan år 2000. Under 2018 fortsatte försäljningen minska med drygt 2 procent jämfört med 2017 medan försäljningen av pivmecillinam och nitrofurantoin båda ökade med 5 procent.

Långsamt ökande resistens – men fortfarande på en låg nivå

Sverige är bland de länder som har bäst övervakning av antibiotikaresistens, tack vare att mikrobiologisk diagnostik används relativt ofta och inte bara vid komplicerade infektioner. Diagnostiken vid misstänkta infektioner är grunden för sammanställningar av antibiotikaresistensläget, genom provtagningar och odlings- och resistensbestämningsskott från laboratorier.

Viktiga resultat i 2018 års statistik är

- Resistensen hos *Escherichia coli* (*E. coli*) mot mecillinam och nitrofurantoin, försthandsmedel vid okomplicerad urinvägsinfektion, är fortfarande låg, fyra respektive en procent. Bland *E. coli* från blododlingsisolat var resistensen för cefotaxim sju procent.
- Ett större utbrott som omfattade flera regioner och ett flertal mindre utbrott med vankomycinresistenta enterokocker (VRE) på sjukhus upptäcktes. VRE drabbar oftast känsliga patientgrupper där användningen av antibiotika är hög. Under året orsakade en utbrottsstam av VRE blodförgiftning hos fem patienter.
- Hög resistens mot ciprofloxacin hos *E. coli* och *Klebsiella pneumoniae*,

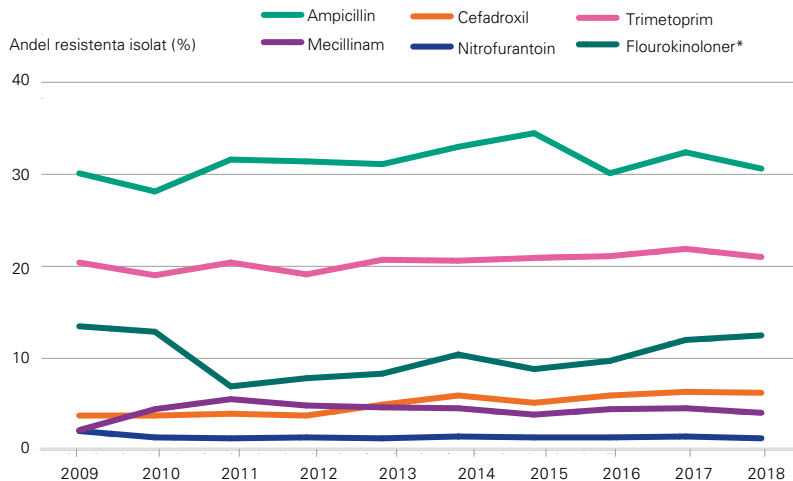
både från urin och blod. Ciprofloxacin används vid behandling av febril urinvägsinfektion och det är viktigt att ta hänsyn till den höga resistensen vid empirisk behandling.

- Ökande antal fall av Enterobacteriaceae med resistens mot karbapenemer (ESBL_{CARBA}). De är extremt resistenta bakterier och det finns få behandlingsalternativ vid en eventuell infektion. Tidigt upptäckt och förhindrande av smittspridning inom sjukvården är därför viktigt.
- Under föregående år avtog ökningen av nya fall av meticillinresistenta *Staphylococcus aureus* (MRSA) och Enterobacteriaceae med resistens mot 3:e generationens cefalosporiner (ESBL). Andelen MRSA bland *S. aureus* från blododlingsisolat var 1,9 procent.

Viktigt med fortsatt arbete med klok antibiotikaanvändning och goda vårdhygieniska rutiner

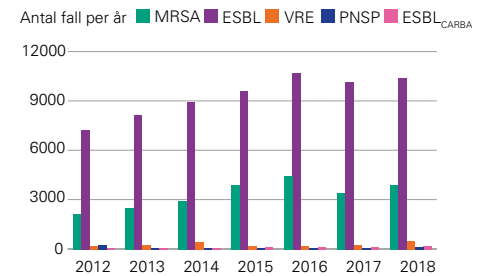
Den kontinuerligt låga andelen MRSA och den tidigare minskningen av Clostridioides (tidigare Clostridium) difficile-infektioner är ett gott betyg för sjukvårdens förebyggande arbete.

Andel resistenta *E. coli* från urinodlingar 2009–2018. Cirka 103 000 isolat resistensbestämdes 2018.

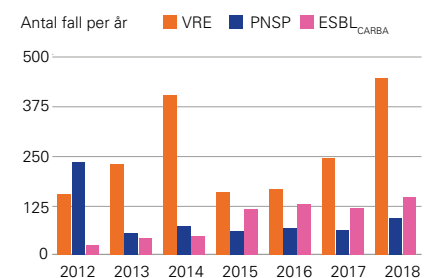

*Före 2011, användes nalidixinsyra för detektion av resistens mot flourokinoloner, från 2011 användes ciprofloxacin. Det förklarar nedgången i resistens mellan de åren.

A) Antal fall i Sverige av anmälningspliktig antibiotikaresistens

B) Förstorad bild av VRE, PNSP och ESBL_{CARBA}

Meticillinresistenta *S. aureus* (MRSA), Enterobacteriaceae som bildar betalaktamas med utvidgat spektrum (ESBL), vankomycinresistenta enterokocker (VRE), pneumokocker med nedsatt känslighet för penicillin G (PNSP) och Enterobacteriaceae som bildar betalaktamas aktivt mot karbapenemer (ESBL_{CARBA}).

Trots att Sverige fortfarande har en jämförelsevis gynnsam resistenssituation så återstår mycket arbete för att bibehålla och förbättra läget. De flesta typer av resistens har kontinuerligt ökat och smittspridningar på sjukhus, exempelvis av VRE, förekommer varje år. Det är också oroande att andelen ESBL och ESBL_{CARBA} har ökat i flera år.

Därför är det viktigt att fortsätta och förstärka det långsiktiga, framgångsrika arbetet med övervakning av resistens, klok antibiotikaanvändning och goda vårdhygieniska rutiner för att förebygga infektioner och minska smittspridningen. På nästa sida presenteras verktyg för att lyckas med det arbetet.

NYTT FRÅN FOLKHÄLSOMYNDIGHETEN

På Folkhälsomyndighetens webbplats – www.folkhalsomyndigheten.se – finns mer information och fakta om antibiotikaanvändning och arbetet mot antibiotikaresistens. Här publiceras också rapporter, regeringsuppdrag och andra sammanställningar inom området.

Några exempel på aktuella publiceringar:

- Halverad penicillinlänk mot halsfluss gav likvärdig effekt (tonsillitstudien)
- Slutrapport från det svensk-kinesiska forskningssamarbete mot antibiotikaresistens (IMPACT)

- Uppdaterade behandlingsrekommendationer för vanliga infektioner i öppenvård (regnbågs-häftet)
- Mätning av vårdrelaterade infektioner och antibiotikaanvändning inom särskilt boende (Svenska HALT)

Verktyg för arbete mot antibiotikaresistens

På den här sidan presenteras tips, länkar och verktyg på nationell nivå för ett effektivt arbete mot ökad antibiotikaresistens inom hälso- och sjukvård och omsorg. I alla landsting/regioner finns Stramagrupper som i många fall har lokalt eller regionalt utvecklade och anpassade verktyg.

Lokalt och nationellt Stramarbete stärker arbetet mot antibiotikaresistens

Ett framgångsrikt arbete mot antibiotikaresistens bygger på samarbete och kunskap. Nationella Strama är en del av kunskapsstyrningen och verkar för att sprida, förankra och integrera kunskap om och insatser för klok antibiotikaförskrivning och minskad resistensutveckling. Läs mer på www.strama.se, där det också finns länkar till olika rekommendationer, strategiska dokument, handlingsplaner och andra användbara verktyg.

Min förskrivning - eHälsomyndigheten

[E-tjänst där förskrivare av läkemedel](#) kan ta del av statistik över sin läkemedelsförskrivning. Statistiken kan användas till medicinsk uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring, dock inte på patientnivå.

Patientinformation vid vanliga infektioner på flera språk

Patientinformation om halsont, bihålebesvär, akut öroninflammation, luftvägsskatarr, svinkoppor och förkylning att användas i samband med besök på vårdcentral. Faktabladet kan vara ett stöd i mötet mellan patienten och läkaren eller sjuksköterskan. Utöver svenska finns det även faktabladet på arabiska, engelska, finska, somaliska, sorani och spanska.

Skydda antibiotikan

Skydda antibiotikan - information till allmänheten om infektioner och antibiotika

Informationsmaterial för systematiskt kvalitetsarbete för förbättrad handhygien ([Rena händer](#))

Infektionsverktyget och HALT - verktyg för uppföljning av VRI och antibiotikaanvändning

Behandlingsrekommendationer för öppenvård. Folkhälsomyndigheten, Läkemedelsverket och Nationella Strama (Regnbågshäftet)

Dessa uppdaterades 2019 och finns även tillgängliga i [Appen Strama Nationell](#). Där hittas även uppdaterade rekommendationer för tandvård.

Material om Hälsa & Antibiotika riktat till nyanlända inom samhällsorienteringen (TAP)

Folkhälsomyndigheten har i samarbete med Va Med! tagit fram utbildningsmaterialet Hälsa & Antibiotika. Materialet är anpassat till att användas i samhällsorientering och Sfi för vuxna nyanlända. Syftet är att bidra till allas möjlighet att använda antibiotika på ett klokt sätt.

VA MED!
Hälsoprodukt med Dialog & Reflektion

Primärvårdskvalitet - verktyg för att följa diagnoskopplad förskrivningsdata i primärvården

Scanna QR-koden så öppnas pdf eller webbsida direkt i din telefon eller läsplatta för fortsatt läsning eller delning. Använd exempelvis appen I-nigma. Den finns för alla plattformar.

Folkhälsomyndigheten

Solna Nobels väg 18, 171 82 Solna Östersund Box 505, 831 26 Östersund.
www.folkhalsomyndigheten.se

SWEDRES 2018 i korthet
© Folkhälsomyndigheten, 2019
Artikelnummer 18093

Denna sammanfattning kan laddas ner från:
www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material